HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

7 iunie 2007 *

În cauza C-254/05,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 226 CE, introdusă la 16 iunie 2005,

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de domnul B. Stromsky, în calitate de agent, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Regatului Belgiei, reprezentat de domnul M. Wimmer, în calitate de agent,

pârât,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte de cameră, domnul E. Juhász, doamna R. Silva de Lapuerta (raportor), domnii G. Arestis și J. Malenovský, judecători,

* Limba de procedură: franceza.

avocat general: domnul J. Mazák,
grefier: domnul R. Grass,

având în vedere procedura scrisă,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 8 februarie 2007,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea sa introductivă, Comisia Comunităților Europene solicită Curții să constate că, impunând ca sistemele de detectare automată a incendiilor prin detector punctual fabricate sau comercializate legal în alt stat membru și care nu poartă marcajul CE:

— să fie conforme cu standardul belgian NBN S 21-100 referitor la proiectarea instalațiilor generalizate de detectare automată a incendiilor prin detector punctual din luna septembrie 1986, astfel cum a fost modificat prin addendumul nr. 2 din luna august 1996 (denumit în continuare „standardul NBN S 21-100");

— să fie supuse unei atestări de către BOSEC (Belgian Organisation for Security Certification), acest obstacol fiind agravat de costurile disproporționate pe care le presupune această atestare, și

— să fie supuse unor teste și verificări cu ocazia acestei atestări, care, în esență, dublează controalele care au fost deja efectuate în cadrul altor proceduri dintr-un alt stat membru,

Regatul Belgiei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 28 CE.

Cadrul juridic

2 Articolul 2 din Decizia Executivului Comunității franceze din 24 decembrie 1990 privind determinarea condițiilor și a procedurii de obținere a atestării de securitate pentru unitățile de cazare existente la 1 ianuarie 1991 și stabilirea standardelor de securitate în domeniul protecției împotriva incendiilor specifice acestor unități de cazare (*Moniteur belge* din 21 iunie 1991, p. 13999, denumită în continuare „Decizia din 24 decembrie 1990") prevede:

„O unitate de cazare nu poate fi exploatată decât după ce a primit o atestare de securitate."

3 În temeiul articolului 3 din decizia menționată, această atestare este eliberată dacă sunt îndeplinite standardele de securitate în domeniul protecției împotriva incendiilor, specifice unităților de cazare, astfel cum sunt prevăzute în anexa 1 la aceeași decizie.

4 Potrivit punctului 7.4.4 din anexa menționată, instalarea generalizată a aparatelor de detectare automată a incendiilor prin detector punctual este realizată și verificată la recepție conform standardului NBN S 21-100, iar echipamentul trebuie să facă obiectul unei atestări care să certifice conformitatea sa cu acest standard.

5 Articolul 158 din Decretul Regiunii Valone din 18 decembrie 2003 privind unitățile de cazare în scop turistic (*Moniteur belge* din 11 martie 2004, p. 13669) a abrogat, pentru Regiunea Valonă, Decizia din 24 decembrie 1990. Prevederile acesteia din urmă rămân aplicabile în Regiunea Bruxelles.

6 Articolul 27 din Decizia Guvernului Valon din 3 decembrie 1998 de punere în aplicare a Decretului din 5 iulie 1997 privind azilele, reședințele cu servicii și centrele de primire pe timpul zilei pentru persoane în vârstă și de înființare a Consiliului Valon pentru Vârsta a Treia (*Moniteur belge* din 27 ianuarie 1999, p. 2221, denumită în continuare „Decizia din 3 decembrie 1998") prevede:

„Standardele privind protecția împotriva incendiilor și a panicii stabilite în anexa I sunt aplicabile azilelor, reședințelor cu servicii și centrelor de primire pe timpul zilei pentru persoane în vârstă.

[...]"

7 Potrivit punctului 0.5 din anexa I la Decizia din 3 decembrie 1998:

„Dacă s-a stabilit prin documente justificative că un produs satisface cerințele prezentei decizii după metode de testare și clasificare echivalente în vigoare într-un

alt stat membru al Comunității Economice Europene, se consideră că acest produs îndeplinește specificațiile tehnice menționate în prezenta anexă."

8 Punctul 7.7.1 din anexa menționată prevede:

„Instalațiile generalizate de detectare automată sunt verificate la recepție în raport cu standardul belgian NBN S 21-100 «Proiectarea instalațiilor de detectare automată a incendiilor prin detector punctual». Cu toate acestea, controalele trebuie să fie efectuate asupra tuturor părților instalației (detectoare, centrale, tablouri de semnalizare, dispozitive servo etc.)."

9 Standardul NBN S 21-100 prevede normele de proiectare a instalațiilor generalizate de detectare automată a incendiilor prin detector punctual.

10 Punctul 4.2 din acest standard, intitulat „Descriere", este redactat după cum urmează:

„O instalație de detectare automată a incendiilor se compune în esență din:

— senzori, sensibili la una dintre caracteristicile specifice combustiei, numiți detectori;

— o rețea de fire și cabluri electrice;

— o centrală de detectare, destinată să dea alarma, să indice zona de detectare și natura problemelor;

— surse de alimentare cu energie.

Aceste materiale sunt conforme cu specificațiile standardelor europene CEN sau belgiene, iar instalatorul și sistemul trebuie să fie certificați de către BOSEC. Toate componentele aceluiași sistem trebuie să fie compatibile.

Pot fi adăugate instalației repetitoare, dispozitive manuale de avertizare sau orice alt dispozitiv servo, cu condiția să îndeplinească cerințele prezentului standard.

Ansamblul detector-bază sau suportul trebuie prevăzut cu un semnal optic de avertizare."

11 Conform punctului 4.3.1 din norma menționată, intitulat „Tipuri de detectoare":

„Toate tipurile de detector trebuie să fie conforme cu specificațiile standardului belgian."

12 Punctele 4.4.6 și 4.4.8.2 din standardul NBN S 21-100, intitulate „Surse de alimentare cu energie" și, respectiv, „Cablaj", stabilesc caracteristicile pe care trebuie să le respecte, pe de o parte, sursa secundară de alimentare cu energie și, pe de altă parte, cablurile instalațiilor de detectare automată a incendiilor prin detector punctual.

Situația de fapt și procedura precontencioasă

13 Informată în legătură cu dificultățile întâlnite de un operator britanic în ceea ce privește comercializarea echipamentului de detectare a incendiilor în Belgia, prin scrisoarea din 21 ianuarie 2003, Comisia a pus în întârziere Regatul Belgiei, solicitându-i să își prezinte observațiile cu privire la modalitățile de import și comercializare în acest stat membru a sistemelor de detectare automată a incendiilor prin detector punctual.

14 Autoritățile belgiene și-au prezentat observațiile printr-o scrisoare din 9 septembrie 2003.

15 Întrucât a considerat că Regatul Belgiei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi reveneau în temeiul articolului 28 CE, la 9 iulie 2004, Comisia i-a adresat un aviz motivat prin care îl invita să ia măsurile necesare pentru a se conforma acestui aviz în termen de două luni de la notificare.

16 Autoritățile belgiene au răspuns la acest aviz printr-o scrisoare din 9 septembrie 2004.

17 Întrucât explicațiile prezentate de autoritățile belgiene nu au fost satisfăcătoare, Comisia a decis să introducă prezenta acțiune.

Cu privire la acțiune

Argumentele părților

18 Comisia susține că deciziile din 24 decembrie 1990 și din 3 decembrie 1998 restrâng libera circulație a sistemelor de detectare automată a incendiilor prin detector punctual fabricate sau comercializate legal într-un alt stat membru și care nu poartă marcajul CE.

19 Într-adevăr, impunând conformitatea cu standardul NBN S 21-100, reglementarea belgiană ar exclude utilizarea pe o parte din piața belgiană, de către unitățile de cazare și de către azile, a sistemelor în discuție care nu sunt conforme cu standardul menționat. Astfel, operatorii economici care fabrică sau comercializează aceste produse ar putea să se abțină să introducă produsele lor pe piața belgiană sau să se vadă nevoiți să le adapteze pentru a avea acces pe piața menționată.

20 Același lucru ar fi valabil și pentru regulamentele municipalităților referitoare la protecția împotriva incendiilor care, urmând indicațiile autorităților belgiene, impun ca detectoarele de incendiu să fie conforme cu standardul NBN S 21-100, precum și pentru practica administrativă a serviciilor privind incendiile, care s-ar referi la același standard atunci când determină măsurile de prevenire a incendiilor.

21 Comisia susține de asemenea că obligația de conformitate cu standardul NBN S 21-100 impusă de reglementarea belgiană are ca efect să supună sistemele menționate unei atestări eliberate de către BOSEC.

22 Or, nu numai că o asemenea procedură de atestare ar constitui, în sine, o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative interzisă prin articolul 28 CE, ci, în plus, acest obstacol ar fi agravat de caracterul disproporționat al termenelor și al costurilor implicate de procedura menționată, precum și de neluarea în considerare de către BOSEC a testelor și a verificărilor efectuate deja în cadrul altor proceduri dintr-un alt stat membru.

23 Fără a se contesta faptul că respectarea standardului NBN S 21-100 este impusă atât prin reglementarea menționată de Comisie, cât și prin practica serviciilor privind incendiile, Regatul Belgiei consideră că, având în vedere propunerile de modificare care au fost supuse unei anchete publice între 30 martie și 30 septembrie 2005 și în special propunerea referitoare la înlăturarea referinței la BOSEC în calitate de organism de certificare, standardul NBN S 21-100 este conform cu articolul 28 CE și nu mai introduce obstacole în calea liberei circulații a sistemelor de detectare automată a incendiilor prin detector punctual fabricate sau comercializate în mod legal într-un alt stat membru și care nu poartă marcajul CE.

24 Pe de altă parte, autoritățile belgiene indică faptul că acest standard este conform cu normele europene și că nu conține cerințe suplimentare care să necesite adaptarea sau modificarea produselor care intră în componența instalațiilor de detectare automată a incendiilor. Într-adevăr, controlul impus prin standardul menționat nu ar viza componentele acestor instalații, ci doar funcționarea în ansamblu a acestora din urmă.

25 În orice caz, un asemenea control ar fi justificat de motive de securitate publică, precum și de protecție a sănătății și a vieții persoanelor și a animalelor.

26 În această privință, autoritățile belgiene susțin că dispozițiile standardului NBN S 21-100 sunt aplicabile fără deosebire și că acel control pe care îl impun asupra instalațiilor și instalațiilor de detectare a incendiilor este necesar și proporțional în raport cu obiectivul urmărit.

Aprecierea Curții

27 În ceea ce privește, în primul rând, cerința conformității cu standardul NBN S 21-100 impusă prin reglementarea belgiană și prin practica administrativă a anumitor servicii publice belgiene, trebuie reamintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, orice reglementare comercială a statelor membre de natură să constituie, în mod direct sau indirect, efectiv sau potențial, un obstacol în calea comerțului intracomunitar, trebuie considerată o măsură cu efect echivalent restricțiilor cantitative, interzisă prin articolul 28 CE (hotărârea din 11 iulie 1974, Dassonville, 8/74, Rec., p. 837, punctul 5, și hotărârea din 5 februarie 2004, Comisia/Italia, C-270/02, Rec., p. I-1559, punctul 18).

28 Astfel, obstacolele în calea liberei circulații a mărfurilor care rezultă, în lipsa armonizării legislative, din aplicarea cu privire la mărfuri provenite din alte state membre, unde sunt produse și comercializate în mod legal, a unor norme privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească aceste mărfuri, chiar dacă aceste norme sunt aplicabile fără distincție tuturor produselor, constituie măsuri cu efect echivalent, interzise prin articolul 28 CE (hotărârea din 24 noiembrie 1993, Keck și Mithouard, C-267/91 și C-268/91, Rec., p. I-6097, punctul 15, și hotărârea din 16 noiembrie 2000, Comisia/Belgia, C-217/99, Rec., p. I-10251, punctul 16).

29 Or, în speță, din însăși formularea punctelor 4.2, 4.3.1, 4.4.6 și 4.4.8.2 din standardul NBN S 21-100 reiese că acesta din urmă conține nu doar norme de control referitoare la funcționarea în ansamblu a instalațiilor de detectare automată a incendiilor prin detector punctual, ci și cerințele tehnice pe care trebuie să le îndeplinească anumite componente ale acestor sisteme.

30 Rezultă că, în ceea ce privește comercializarea într-un stat membru a produselor sau a componentelor fabricate sau comercializate legal într-un alt stat membru și în absența unei armonizări la nivel comunitar, cerința conformității cu standardul NBN S 21-100 impusă prin reglementarea belgiană poate avea ca efect constrângerea operatorilor economici din alte state membre să își adapteze aparatura și echipamentele la cerințele standardelor sau ale reglementărilor tehnice din statul membru de import și să suporte costurile suplimentare legate de această adaptare (hotărârea Comisia/Belgia, citată anterior, punctul 17, hotărârea din 8 mai 2003, ATRAL, C-14/02, Rec., p. I-4431, punctul 63, și hotărârea Comisia/Italia, citată anterior, punctul 19) sau chiar să le descurajeze să comercializeze produsele respective în Belgia (hotărârea din 22 septembrie 1988, Comisia/Irlanda, 45/87, Rec., p. 4929, punctul 19, și hotărârea Comisia/Belgia, citată anterior, punctul 18).

31 În această privință, argumentul Regatului Belgiei potrivit căruia nu este necesară adaptarea la piața belgiană a produselor fabricate sau comercializate legal în alte state membre pe motiv că standardul NBN S 21-100 nu face decât să reproducă cerințele tehnice care figurează în standardele europene din seria EN-54 nu poate fi primit, deoarece, astfel cum rezultă clar atât din avizul motivat, cât și din cererea Comisiei, prezenta acțiune privește doar sistemele de detectare automată a incendiilor prin detector punctual care nu poartă marcajul CE.

32 În consecință, deși aplicabilă fără deosebire tuturor produselor, cerința conformității cu un standard național precum standardul NBN S 21-100 afectează comerțul intracomunitar și constituie o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative la import, interzisă prin articolul 28 CE.

33 O asemenea măsură nu poate fi justificată decât de unul dintre motivele de interes general enumerate la articolul 30 CE sau de una dintre cerințele imperative consacrate în jurisprudența Curții, cu condiția ca, în ambele cazuri, această măsură să fie de natură să asigure realizarea obiectivului urmărit și să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv (hotărârea ATRAL, citată anterior, punctul 64, și hotărârea din 10 noiembrie 2005, Comisia/Portugalia, C-432/03, Rec., p. I-9665, punctul 42).

34 Regatul Belgiei susține că obligația de conformitate cu standardul NBN S 21-100 este justificată prin motive de securitate publică, precum și de protecție a sănătății și a vieții persoanelor și a animalelor.

35 Or, chiar dacă este de netăgăduit faptul că asemenea motive figurează printre cele care, în termenii articolului 30 CE, sunt susceptibile să fie invocate de către un stat membru pentru a justifica o asemenea obligație și că, în lipsa unor norme de armonizare, statele membre sunt cele care decid nivelul la care înțeleg să asigure protecția sănătății și a vieții persoanelor (hotărârea din 27 iunie 1996, Brandsma, C-293/94, Rec., p. I-3159, punctul 11, și hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctul 44), nu este mai puțin adevărat că o excepție de la principiul liberei circulații a mărfurilor nu poate fi justificată în temeiul articolului menționat decât dacă autoritățile naționale demonstrează că excepția respectivă este necesară pentru a realiza unul sau mai multe obiective menționate la acest articol și că aceasta este conformă principiului proporționalității (hotărârea din 30 noiembrie 1983, Van Bennekom, 227/82, Rec., p. 3883, punctul 40, hotărârea din 13 martie 1997, Morellato, C-358/95, Rec., p. I-1431, punctul 14, hotărârea ATRAL, citată anterior, punctul 67, și hotărârea Comisia/Italia, citată anterior, punctul 22).

36 În această privință, justificările susceptibile să fie invocate de un stat membru trebuie să fie însoțite de probele corespunzătoare sau de o analiză a oportunității și a proporționalității măsurii restrictive adoptate de acest stat, precum și de elemente precise care să permită susținerea argumentării sale (hotărârea din 13 noiembrie 2003, Lindman, C-42/02, Rec., p. I-13519, punctul 25, hotărârea din 18 martie 2004, Leichtle, C-8/02, Rec., p. I-2641, punctul 45, hotărârea din 7 iulie 2005, Comisia/Austria, C-147/03, Rec., p. I-5969, punctul 63, hotărârile din 16 februarie 2006, Rockler, C-137/04, Rec., p. I-1441, punctul 25, și Öberg, C-185/04, Rec., p. I-1453, punctul 22).

37 În speță, trebuie să se constate că o asemenea probă lipsește. Într-adevăr, autoritățile belgiene se limitează să afirme că obligația în discuție este aplicabilă fără deosebire produselor naționale și importate și că satisface toate condițiile de necesitate și de proporționalitate menționate mai sus, precum și să susțină că obiectivul standardului NBN S 21-100 este de a verifica proiectarea corespunzătoare a instalației și de a garanta buna funcționare a sistemului.

38 În al doilea rând, în ceea ce privește necesitatea ca sistemele de detectare automată a incendiilor prin detector punctual să fie atestate de către BOSEC, Regatul Belgiei invocă o propunere de modificare a standardului NBN S 21-100 prin care se urmărește înlăturarea referinței la acest organism.

39 În această privință, este suficient să reamintim că, potrivit unei jurisprudențe constante, existența unei neîndepliniri a obligațiilor trebuie apreciată în funcție de situația din statul membru astfel cum aceasta se prezenta la momentul expirării termenului stabilit în avizul motivat, schimbările intervenite ulterior neputând fi luate în considerare de către Curte (a se vedea în special hotărârea din 17 ianuarie 2002, Comisia/Belgia, C-423/00, Rec., p. I-593, punctul 14, și hotărârea din 14 iulie 2005, Comisia/Germania, C-433/03, Rec., p. I-6985, punctul 32).

40 Or, în speță, este evident că, la expirarea termenului acordat în avizul motivat, Regatul Belgiei nu adoptase propunerea de modificare a standardului NBN S 21-100 în ceea ce privește eliminarea referinței la BOSEC în calitate de organism de certificare pentru sistemele de detectare automată a incendiilor prin detector punctual.

41 În plus, Curtea a stabilit deja că cerința omologării prealabile a unui produs în vederea atestării caracterului său corespunzător pentru o anumită utilizare restrânge accesul pe piața statului membru de import și trebuie, prin urmare, considerat o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative la import în sensul articolului 28 CE (hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctul 41).

42 În ceea ce privește caracterul disproporționat al acestei cerințe, trebuie constatat că, în timpul procedurii precontencioase, Regatul Belgiei a admis că, cel puțin în perioada la care se referă prezenta acțiune, în cadrul atestării realizate pe baza standardului NBN S 21-100, în absența unui acord bilateral cu organismul de certificare din statul membru din care provine un produs, BOSEC nu lua în considerare controalele efectuate în acest alt stat membru. Or, astfel cum arată Comisia, Regatul Belgiei nu a adus elemente care să conducă la concluzia că această practică a fost abandonată.

43 Referitor la costurile pe care le implică această procedură de atestare, este suficient să se sublinieze că, în măsura în care o asemenea procedură nu exclude impunerea unor teste și verificări efectuate deja în statul membru de origine al produsului respectiv, costurile legate de asemenea teste și verificări trebuie considerate ca fiind disproporționate.

44 Prin urmare, acțiunea formulată de Comisie trebuie considerată întemeiată.

45 În consecință, trebuie constatat că, impunând ca sistemele de detectare automată a incendiilor prin detector punctual fabricate sau comercializate legal în alt stat membru și care nu poartă marcajul CE:

— să fie conforme cu standardul NBN S 21-100;

— să fie supuse unei atestări de către BOSEC, acest obstacol fiind agravat de costurile disproporționate pe care le presupune această atestare, și

— să fie supuse unor teste și verificări cu ocazia acestei atestări, care, în esență, dublează controalele care au fost deja efectuate în cadrul altor proceduri dintr-un alt stat membru,

Regatul Belgiei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 28 CE.

Cu privire la cheltuielile de judecată

46 În temeiul articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât

Comisia a solicitat obligarea Regatului Belgiei la plata cheltuielilor de judecată, iar Regatul Belgiei a căzut în pretenții, se impune obligarea sa la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară și hotărăște:

1) **Impunând ca sistemele de detectare automată a incendiilor prin detector punctual fabricate sau comercializate legal în alt stat membru și care nu poartă marcajul CE:**

— **să fie conforme cu standardul belgian NBN S 21-100 referitor la proiectarea instalațiilor generalizate de detectare automată a incendiilor prin detector punctual din luna septembrie 1986, astfel cum a fost modificat prin addendumul nr. 2 din luna august 1996;**

— **să fie supuse unei atestări de către BOSEC (Belgian Organisation for Security Certification), acest obstacol fiind agravat de costurile disproporționate pe care le presupune această atestare, și**

— **să fie supuse unor teste și verificări cu ocazia acestei atestări, care, în esență, dublează controalele care au fost deja efectuate în cadrul altor proceduri dintr-un alt stat membru,**

Regatul Belgiei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 28 CE.

2) Obligă Regatul Belgiei la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături